

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1920 kl. 4 e. m.

*Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 6,
i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående ändring i visst avseende av hittills till-
lämpat förfarande vid försäljning av virke från skogar
under kronans förvaltning.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 289, har herr Johansson i Vittinge hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, om möjlighet finnes och på vilket sätt skog från de under kronans förvaltning stående skogarna kunde försäljas i mindre lotter direkt till dem, som själva ville uppföra bostadshus och egna hem». *Motionen.*

Vidkommande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i föreskriven ordning inhämtat yttrande i ärendet från domänstyrelsen (se Bilaga).

Såsom framgår av domänstyrelsens utlåtande, finns i viss mån redan nu möjlighet för jord- och lägenhetsinnehavare att genom vederbörande jägmästare eller efter direkt ansökan hos domänstyrelsen från kronans eller ecklesiastika skogar få under hand i smärre poster inköpa virke. Detta gäller dock huvudsakligen skadad skog och vindfällen; och torde sådan försäljning ej ske i så stor omfattning, att därmed fylles det behov motionären avser. Utskottet instämmer i motionärens önskemål i vad det avser att lätta byggnadstungan för mindre bemedlade lägenhetsägare och egnahemsbyggare och skulle gärna se, att i detta syfte någon framkomlig väg kunde beträdas. Emellertid har utskottet lika litet som motionären kunnat framställa något förslag eller ange några riktlinjer för ordnande av denna sak. Utskottet finner det nämligen omöjligt att, med sönderbrytande av nu gällande praxis »till den högstbjudande», kunna i större utsträckning tillämpa ett försäljningssystem »under hand». Tänker man sig att en kronans skogspark utstämplades till försäljning och att flera egnahemsbyggare anmälde sig som köpare, så skulle tydligen dem emellan uppstå en inbör-

Utskottet.

des konkurrens och resultatet skulle bliva detsamma som vid allmän auktion. Icke heller kan det gärna ifrågasättas, att en egnehemsbyggare skulle få rätt att när som helst köpa ett visst virkesbehov genom försäljning under hand genom jägmästaren. Skogsavverkningen å kronans och därmed likställda skogar utföres nämligen efter ett visst system, som ej allt för mycket torde kunna frångås. Om t. ex. en skogslott, innehållande 300 kubikmeter, å ett boställe under året vore utstämplad, och en nybyggare anmälde sig vilja köpa 200 kubikmeter — huru skulle då det övriga försäljas? Skulle skogsloten ånyo uppräknas och delas eller skulle resten kvarstå till ett annat år? Det torde för övrigt bli svårt att genom kontroll förebygga, att även mera bemedlade köpare anmälde sig, samt förhindra att inköpt virke avyttrades i spekulationssyfte.

Det »rätta sätt», varom motionären talar, och som skulle vara så beskaffat, att å ena sidan staten icke gjorde någon nämnvärd förlust och å andra sidan uppförandet av egna hem och bostadshus främjades, torde i praktiken icke vara lätt att finna.

Utskottet håller dock före, att den rätt till köp under hand, som nu kan medgivas, av vederbörande jägmästare och domänstyrelsen bör i största möjliga mån tillämpas, där så ske kan utan förfång för den allmänna avverkningsplanen, samt att vid utstämpling av skog denna bör ske i flera särskilda mindre lotter på sådana orter, där mindre bemedlade byggnadsföretagare kunna tänkas vilja vid auktion inköpa mindre lotter för byggnadsändamål.

På grund av ovan anförda skäl anser sig utskottet icke kunna tillråda en utredning i frågan, utan får utskottet hemställa,

att föreliggande motion, nr 289, icke må till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1920.

Å utskottets vägnar:

OSCAR CARLSTRÖM.

Närvarande: herrar Carlström, Karlsson i Stockholm*, Sundling, Karlsson i Vätö, Svensson i Långelanda, Johansson i Hässlås, Hansson i Rättvik, Bergström i Bäckland, Ericsson i Malmö och Månsson i Backa.

*Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga.

Till Konungen.

Sedan Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilken remitterats motionen nr 289 i samma kammare om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående ändring i visst avseende av hittills tillämpat förfarande vid försäljning av virke från skogar under kronans förvaltning, hos vederbörande statsråd anhållit, att domänstyrelsen måtte anmodas däröver avgiva utlåtande, har Eders Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 20 februari 1920 anbefallt styrelsen att häröver skyndsamt avgiva utlåtande. Styrelsen får till åttlydnad härav, med remissaktens återställande, i underdånighet anföra följande.

Motionären har med hänsyn till den rådande bostadsbristen även på landsbygden, särskilt vid stations- och industrisambällena, hållit före, att denna till avsevärd del är beroende på de höga materialpriserna vid nybyggnad. Då såsom byggnadsmaterial på landsbygden i allmänhet användes trä, vore av stor betydelse, om vid uppförande därstädes av egna hem och bostadshus skog i mindre lotter kunde säljas från de skogar, som stå under kronans förvaltning, direkt till de byggande. Härigenom skulle virket bliva avsevärt billigare än om de byggande måste, såsom nu vore fallet, inköpa erforderligt virke genom mellanhänder, i allmänhet sågverksbolag. Då nämligen dessa senare numera inköpte så gott som allt virke, som försåldes från kronans skogar inom mellersta och norra delarna av landet, synnerligast på grund av att virket avyttrades i för stora partier, kunde de bestämma vilka priser som helst på det förädlade virket. Priset på byggnadsvirke i en skogrik trakt överstege av sådan orsak rätt ofta det å de större utlastningsorterna gällande priset för exportträ.

Nu gällande bestämmelser i fråga om försäljning av skogsalster från kronoparker m. fl. med dem i avseende på förvaltningen likställda skogar, även eklestastiska skogar, återfinnas förnämligast i 47 § av nådiga förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket. Häri stadgas, att all försäljning av skogsalster från allmänna skogar, från vilka försäljningsmedel ingå till statsverket eller under statens förvaltning ställd fond, skall ske å offentlig auktion, där ej enligt andra bestämmelser i förevarande nådiga förordning eller enligt gällande instruktion för skogsstaten försäljning i annan ordning må äga rum.

I samma nådiga förordning är vidare bestämt enligt § 49, att det tillkommer domänstyrelsen bestämma bland annat, huruvida i fråga om ringare virkesbelopp eller då särskilda förhållanden eljest föreligga försäljning under hand genom jägmästares försorg bör äga rum samt ytterligare i § 50 att, där vid auktion antagligt anbud ej erhållits, på Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande eller på domänstyrelsen, då anbudens prövning skett hos sistnämnda myndighet, må bero att förordna om ny auktion eller om försäljning under hand.

I nådiga instruktionen för skogsstaten den 8 oktober 1918 är i 26 § förordnat, att från nu ifrågavarande allmänna skogar virke, som vindfällts eller genom eld eller eljest skadats eller som olovligen avverkats och tagits i beslag, må — i händelse virkets värde ej står i skäligt förhållande till de kostnader, som äro förenade med dess försäljning å auktion, eller i övrigt tiden icke med-

giver sådan försäljning — genom jägmästaren säljas antingen efter infordrande av skriftliga köpeanbud därå eller ock under hand till i orten gångbart pris, samt vidare i samma paragraf att virke till mindre belopp äger jägmästare sälja under hand till ortens pris.

I enlighet med sålunda gällande bestämmelser har virke från allmänna skogar under domänstyrelsens förvaltning sålts visserligen till ojämförligt största delen antingen å offentlig auktion, i regeln genom vederbörande länsstyrelsens försorg, eller ock på så sätt, att å virket genom allmän kungörelse infodrads skriftliga anbud, men ock till avsevärda mängder direkt under hand.

I Norrland och övriga skogrikare delar av landet har det virke, som utbjudits å auktion, i allmänhet sålts till sågverksbolag eller andra, som driva trävarurörelse. Likaså äro dessa de förnämsta köparna av de virkesposter, som ej kunnat försäljas å auktion, och som sedermera säljas efter infordrande av skriftliga anbud därå. Då det visat sig vara för det allmänna ojämförligt fördelaktigast, att huvudmassan av försäljningsvirket utbjudes i jämförelsevis stora poster, begränsas spekulanterna på sådant virke nämligen till de mera bärkraftiga. Även hemmansägare, lägenhetsinnehavare m. fl. uppträda dock såsom spekulanter och inköpa ej sällan, synnerligast å vissa orter, rätt avsevärt antal av sålunda utbudna virkesposter, särskilt från spridda mindre skogar, där posterna ej kunna bliva så stora, även om flera års avkastningsbelopp sammanföras och utbudas tillhopa i en post.

Beträffande virkesförsäljning genom vederbörande jägmästare bedrivs den i regeln så, att sedan jägmästaren låtit under sommaren och hösten utsyna och i smärre poster fördela vindfälld, avtorkad eller eljest skadad skog å skilda skogar, dessa virkesposter, ofta utgörande ett stort antal inom varje revir, utbudas till försäljning genom infordrande därå av skriftliga köpeanbud. Dessa poster, i allmänhet av jämförelsevis mindre värde, inköpas då i regeln av i orten bosatta personer och avverkas antingen till flottled, där virket säljes till trävarubolag, eller ock till eget eller annans husbehov inom orten.

På ansökan från sådana enskilda personer inom orterna, som icke själva äga skog, utsynar och försäljer jämväl jägmästaren direkt under hand smärre virkesposter för sökandenas husbehov.

Ej sällan inkommer även direkt till domänstyrelsen ansökan om köp av virke till diverse byggnadsändamål, såsom från kommuner till byggande av skolor, vägstyrelser för väg- och brobyggnader samt gårds- och lägenhetsinnehavare m. fl. för uppförande av bostads- eller ekonomibyggnader å respektive lägenheter, vilka ansökningar, där försäljning utan hinder från skogsskötselns synpunkt kan ske och sökanden själv icke äger skog, pläga bifallas, så framt icke framställningarna avse alltför stora virkesbelopp.

Där således en kronans eller annan allmän skog under domänstyrelsens förvaltning är belägen i närheten av den ort, där behov å byggnadsvirke är rådande, kan enligt styrelsens mening detta behov i större eller mindre grad, beroende på skogens omfattning och beskaffenhet, tillgodoses med iakttagande av nu gällande bestämmelser. Inom de orter av nedre Norrland och mellersta Sverige, där byggnadsvirkesbehovet är störst, såsom vid stations- och industri-sambhällen, finnas emellertid i regeln antingen alls inga sådana skogar, varom nu är frågan, eller ock äro de av den jämförelsevis obetydliga omfattning, att

deras avkastning långt ifrån kan förslå till att ens i mycket blygsam utsträckning fylla befintligt behov av byggnadsvirke, även om hela avkastningen användes härtill.

Styrelsen får ock erinra att vid byggande av mindre bostadshus numera för besparande av virke i allt större omfattning användes sågat virke även till byggnadernas väggar. Även om en lägenhetsinnehavare från kronans eller annans skog kan inköpa virke på rot eller rundtimmer, måste han således forsla detta virke till allra största delen till närmaste såg och där förädla detsamma. Då sågen kan ligga avsevärt långt från skogen, varifrån virket hämtats, samt avverknings- och förädlingskostnader äro betydligt högt uppdrivna, torde det mången gång visa sig vara fördelaktigare att från sågen direkt inköpa förädlat virke än att inköpa oförädlat virke från annat håll, framforsla detta till sågen, där försåga det och sedermera frakta detsamma till byggnadsplatsen.

När virke säljes under hand antingen genom domänstyrelsen eller genom jägmästaren direkt, har givetvis priset därå beräknats motsvara det, som å liknande slag erhållits vid försäljning genom offentligt utbud.

Det uttalande, som i motionen gjorts därom, att »för närvarande massor av virke, lämpligt till byggnadsändamål, å våra kronoskogar nedhuggas till ved, som genom ett bättre förfaringssätt skulle komma till bättre nytta», torde hava tillkommit av bristande insikt om verkliga förhållandena. Med frånseende av det förhållande, att, för täckande av landets vedbehov från kronans skogar under viss del av år 1917, avverkades i mindre omfattning även timmer av lägre kvalité, torde virke, som är dugligt till byggnadstimmer, numera icke från kronans skogar upphuggas till ved. På ekklesiastika skogar har dock i enstaka fall till timmer duglig skog måst tillgripas för fyllande av vederbörande boställshavares behov av brännved, enär boställshavaren ägt laglig rätt erhålla sitt bränslebehov fyllt från skogen och i förevarande fall skogsavkastningen ej kunnat uttagas av annat än mogen, till timmer duglig skog. Ofta har dock, när nämnda förhållanden varit rådande, boställshavaren, efter inköp av vedvirke från annat håll, erhållit gottgörelse härför av skogsförsäljningsmedel för från bostället sålt timmervirke.

Under hänvisning till vad styrelsen här förut anfört rörande gällande bestämmelser om försäljning av virke från kronans och andra allmänna skogar, från vilka försäljningsmedel ingå till domänfonden eller under statens förvaltning ställd fond, samt rörande den praxis, som beträffande sådan virkesförsäljning i allmänhet utbildat sig, får styrelsen i underdånighet framhålla, att enligt styrelsens förmenande särskilda föreskrifter i det uti förberörda motion angivna syfte icke äro erforderliga.

I detta ärendes slutliga handläggning i styrelsen hava deltagit byråcheferna Hermelin, föredragande, och Cassel.

Stockholm den 2 mars 1920.

Underdånigst:
KARL FREDENBERG.

Martin Rasch.